

Številka zadeve: U-I-392/98

Datum odločbe: 10. 7. 2002

Področje: vštevanje dela plače, namenjenega za notranji odkup, v pokojninsko osnovo

Izrek: ureditev je bila v delu, kolikor se je nanašala na del plač, s katerim so bile vplačane delnice za notranji odkup, v neskladju z Ustavo

Pobudnik: fizične osebe

Dodatno: mnenje vlade, ZPIZ

Odločitev: soglasno (8): Wedam-Lukić, Fišer, Janko, Krisper Kramberger, Modrijan, Ribičič, Škrk, Tratnik

POVZETEK ZADEVE:

ZPIZ92 je določal, da se v izračun pokojninske osnove med drugim ne všteva del plač in drugih prejemkov iz delovnega razmerja, s katerimi so bile vplačane delnice za notranji odkup ali za večanje lastniškega kapitala pri izplačevalcu v postopku lastninskega preoblikovanja. Pobudnice so se prostovoljno odločile za sodelovanje pri notranjem odkupu delnic ter namenile za to del neto plače. Ta del plače bi sicer prejele. Čeprav so bili od tega dela plače poravnani vsi prispevki, jim ga Zavod zaradi izpodbijane določbe ne šteje v pokojninsko osnovo. Če zneski za odkup delnic ne bi bili odtegnjeni in bi jih po izplačilu plače kupile z gotovino, bi šla celotna plača v pokojninsko osnovo.

EKONOMSKA DIM.	1	2	3	4	5
Pozicija sodbe in protisodbe		S			PS
ZA: Wedam-Lukić, Fišer, Janko, Krisper Kramberger, Modrijan, Ribičič, Škrk, Tratnik	1	1	1		

Odločba:

Delavci so se prostovoljno odločili, da za nakup delnic v notranjem odkupu namenijo del obračunane, a zaradi odkupa neizplačane plače. S tem so uresničili svojo pravico do razpolaganja z dohodkom; pravica do razpolaganja z (neto) dohodkom je del ustavno zagotovljene pravice do zasebne lastnine. Da tega dela plače ni treba najprej izplačati, ampak se lahko neposredno nameni za notranji odkup, je uredil posebni zakon. Z vidika določanja pokojninske osnove zato ni pomembno, kakšna je bila nominalna vrednost delnic, ki jih je zaposleni kupil v notranjem odkupu, ali kakšna korporacijska upravičenja so iz njih izhajala. Pomembno je le, da je bil znesek, ki so ga delavci na ta način namenili za notranji odkup, del (rednega) osebnega dohodka oziroma plače in so zato lahko upravičeno pričakovali, da bo všteti v pokojninsko osnovo – zakon je sicer tudi takrat iz izračuna osnove izvemal določene prejemke, tudi takšne, od katerih so bili plačani prispevki, vendar le za tiste, ki niso bili del "osnovne plače". Pripisovanje drugačne narave plači zgolj zaradi njenega načina porabe nasprotuje načelom uresničevanja lastninske pravice. Posebna in drugačna ureditev obravnavanja plače v primerih, ko je bila porabljena za nakup delnic v notranjem odkupu, torej ni bila utemeljena. Temelj za presojo US je torej, iz katerega dela plače (prejemkov) so bile delnice plačane, ne pa, ali so bili od prejemkov plačani prispevki. US to vidi kot poseg v lastninsko pravico (do plače), ne vidi pa kot posega v lastninsko pravico tega, da nekateri prejemki, od katerih so prispevki plačani, ne štejejo v pokojninsko osnovo. Zato **pozicija 2** (in ne 1).

Nasprotna odločba: ureditev je primerna; če bi kupovali deleže iz neto plače, bi jih kupovali po višji ceni, kar pomeni, da prispevki niso bili pravilno obračunani (ali kot pravi ZPIZ: v tem primeru imajo

plačani prispevki značaj kompenzacijskega davka, ki je bil obračunan zato, da ne bi bile take oblike izplačil za izplačevalce ugodnejše); s svojim dohodkom niso razpolagali, ker jim ni bil izplačan. To bi bil (tudi po obrazložitvi odločbe) močan in ustavno neupravičen poseg v lastninsko pravico, zato **pozicija 5**

DRUŽBENA DIM.	1	2	3	4	5
Pozicija sodbe in protisodbe		S			PS
ZA: Wedam-Lukić, Fišer, Janko, Krisper Kramberger, Modrijan, Ribičič, Škrk, Tratnik	1	1	1		

Odločba: Gre za razmerje med dvema skupinama zaposlenih glede na njihove pravice iz pokojninskega zavarovanja na podlagi enakih prejetih plač. Tudi tisti (morala je biti najmanj tretjina zaposlenih), ki so del neto plače namenili za nakup deležev, imajo pravico, da se jim ta del všteva v pokojninsko osnovo, enako kot onim, ki se za to obliko notranjega odkupa niso odločili, v okviru zakonskih določil = **pozicija 2**

(1 bi bila, če bi neupravičenosti razlikovanja ne utemeljevali s tem, da je možnost namenitve dela neto plače za odkup brez predhodnega izplačila uredil zakon, ampak bi to utemeljili kot splošno načelo, ki bi veljalo tudi, če bi se delavci za takšno ureditev – neposredni odtegljaj od palče – odločili prostovoljno)

Nasprotna odločba: tisti, ki so se odločili za notranji odkup z namenitvijo dela neto plače, so bili v ugodnejšem položaju od ostalih, delnice so pridobivali po ugodnejših cenah in bodo zato imeli neupravičeno višje pokojnine (stališče ZPIZ), tega dela plače niso porabili za osebno porabo, torej ne more biti osnova za pokojnino, ki je tudi namenjena osebni porabi (obrazložitev zakona), pridobili so premoženje, ki jim bo prinašalo dividende, zato bi bili v razmerju do ostalih postavljeni v neupravičeno boljši položaj, če bi se jim ta del všteval v pokojninsko osnovo. Takšna odločba bi pomenila razlikovanje med ljudmi pri pokojninah glede na vrsto predpostavk in vrednostnih sodb o njihovem premoženju, ne pa na podlagi tega, kar je res osnova za pridobivanje pokojnine, to je plače = **pozicija 5**.

AVTORITARNA DIM.	1	2	3	4	5
Pozicija sodbe in protisodbe	S				PS
ZA: Wedam-Lukić, Fišer, Janko, Krisper Kramberger, Modrijan, Ribičič, Škrk, Tratnik	1	1			

Odločba: varovana je pravica do razpolaganja s svojo plačo kot oblika lastninske pravice, še posebej, ker je konkretni primer možnega razpolaganja uredil zakon. Ureditev, s katero je zakonodajalec posegel v to pravico, US označi za samovoljno in arbitrarno = **pozicija 1**

Nasprotna odločba: zakonodajalec je imel osnovo za različno urejanje, ker je s tem preprečeval zlorabe in neupravičene razlike v pokojninah, ne glede na dejansko plačilo prispevkov (ki jih ZPIZ v svojem pojasnilu iz prispevkov prekvalificira v "kompenzacijski davek"), da bi s tem upravičil, zakaj jih

ni potrebno upoštevati pri izračunu pokojninske osnove. To bi bila visoka stopnja arbitrarnosti, utemeljena s povsem poljubnimi argumenti = **pozicija 5**.

MEDNARODNA PRAVNA VPETOST (OCENA OD 1 DO 4 ali neocenjeno-NC)		
Odločitev in sodniki ZA	1	<i>se ne sklicuje na tuje pravo/sodno prakso</i>

NAKLONJENOST VLADI (OCENA OD 1 DO 4 ali neocenjeno - NC)		
Odločitev in sodniki ZA	1	odloči drugače, kot sledi iz mnenja vlade, ki meni, da je ureditev primerna

Opomba: ZPIZ pravi, da bi bilo, če bi se dejansko ugotavljalo, kaj bi morali šteti v osnovo in kaj ne, to zapleteno in bi nastala zmeda, zato so se odločili, da tega enostavno ne priznajo. Čeprav vlada trdi, da so bili prispevki, plačani od tega dela plače, ljudem vrnjeni, iz pojasnila ZPIZ izhaja, da niso bili, ker bi bilo to prezapleteno in ker se je "oblikovalo stališče", da to po vsebini niso bili prispevki ampak kompenzacijski davek.